

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/4 годину	6 Кр.
на 1/2 године	3 »
на 3/4 године	2 »

Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

ЈЕВТА РАДАК

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује јефтиније.

Зашто привредно назадујемо.

IV.

Још пре тридесет година, кад се мода почела у јачој мери увлачити међу нас и док је наше имовно стање куд и камо боље било него данас, опазили смо да то не води добру и много је њих и онда још осећало невољу због моде.

Зна се, да у нас ратар средњег стања троши четвртину од целог свог прихода на моду, скоро двапут више него што износи порез и сви могући прирези.

Застанимо мало овде, па рачунајмо, је ли баш тако.

Ко има само једну кћер, осећа много овај терет и једва чека да је се ратосиља, а кога је Бог благословио са више, тај је већ на ограшју.

Ратар средњег стања не може никако од свог дохотка подмирити издатке за моду и мора се задуживати. Па кад се човек задужује у своје најбоље године, не да уложи позајмицу у какав рад који ће му доносити, него да баца на које-какве крпе, шта га чека доцније? Ако баш не пропадне, остаје вечита шепртља, покрај све његове муке и труда.

Је ли то разумно газдовање, кад се сав чист приход утроши на одело, које ни мало није потребно, или кад се за то задужујемо? И докле ћемо моћи то чинити, кад нам се приход плаћањем камата смањује? А како наше газдовање тек изгледа и куд ће нас то одвести, кад се зна, да потребан новац за моду набављамо продавањем хране у бесцење? Јесмо ли кад год размишљали о томе, откуд да баш ми Срби највише продајемо храну у бесцење, и

ПОДЛИСТАК.

Бача.

(Свршетак).

— Та где си, побратиме, видиш ти ту сецију, рече Ника касир.

— Ама не можеш с редушом, прво се мораш сваћати, па онда поћи, грди па грди Бача.

— О мајк', ја се с мојом нигда нисам свађао, него сам увек бацио на њу кривицу, а она се ждерала, ждерала, па се и пождерала, рече Аћа татор.

За тим почеше нудити презеша, те их је брзо достигао. У томе црквењакуша Чаво донесе фришку циповку, постави на сто и рече:

— Мени на част, а вама на здравље...

— Жива и здрава била, рече Ника касир.

— Дед, Чаво, испеци који криви чварак и које јаје, јер је Бача чудо зло пишман на ту ћаконију.

Све је ту било, па се то частило дубоко у ноћ, Бача је говорио о бировини, Ника му подваљивао, Аћа татор муцао.

Сутрадан је Бача доцније устао и глава му је била као мерица. Као кроз сан се сећао своје

да се против нас највише дижу тужбе за дуг? Свему је овоме највише узрок мода, она нас прво у газдинству заплеше и замршује.

Као год што се тера мода у оделу, тако и у ношењу дуката и ланаца, где где смо дотерали већ дотле, да се вешају три и четир ниске, а ланци купују као прст дебели, што нити данас има разлога, нити је и најмање паметно.

Вешамо кћерима на врат дукате и ланце, а овамо, кад год нам треба новац за какав посао, кубуримо свакојако, обиграмо редом све новчане заводе и висимо код сваког зеленаша трговца, где год можемо да доспемо, а новац нам лежи у дукатима и златним ланцима забадава и још губимо на њему. Кад бисмо умели разумно газдовати, у часу бисмо израчунали, да бисмо радећи новцем који нам лежи у дукатима, за коју годину зарадили леп мираз нашим кћерима и да нам још главница остане.

Али овако, док се ми за модом све јаче заносимо, своју крваву муку не поштујемо, него у лудо трошимо, управо избацујемо, зато и бива да нам се имовне прилике све више заплешу, и ни мало није чудно, што се у многих наших места опажа, да српску земљу могу да прикупљују оно неколико дошљака од друге народности, који разумно газдују, живе трезвено, штедљиво, па су зато увек при новцу.

Да видимо, колико на дукатима и златним ланцима губимо.

Пођимо с куће на кућу: колико се у нашем селу носи дуката и ланаца на врату и побележимо све оне домаћине, који су дукате и ланце узели зајмом и

што је било у црквеној кући. Чисто се сам себе стидео и смишљао, шта ће казати Макри, која ће свакако запети за тај посао. У томе је ушла Макра, па некако развучено и усиљено рече:

— А ти баш продужио?

— Ти знаш та 'зекуција, па сам морао ја главом до то размрсим.

— Добро, добро, устани само, па иди сврши оно за ланац.

Бача се сада сетио, шта је обећао, те зловољно за себе рече:

— Еј, ланац, ланац, баш си проклет, кад би могао да створим један па да све жене на њега Бож' опрости повешам...

Бача се брзо опремио и отишао Давиду Шуњаловом, те је узајмио новац за ланац, а за дуг је обвезао сву летину. У прву недељу Смиља је обесила ланац од метра о врат и ишла је као пауница. . . Мислила је, Боже цео свет у мене гледа, међутим су се жене на Стојшином рогљу гуркале лактовима и намигивале, а Сара Бранова још прибоде: Добош ће казати, шта вреди ланац.

Освануо је и дан избора бирове, па је свет ишао као слеп, јер је знао да ће бити алвалу-

оне, који су истина својим новцем купили дукате и ланце, али су одмах за такав свој посао морали због тога задуживати се.

Израчунајмо прво колико губимо камате на новцу, што је у дукатима и ланцима, па додајмо томе онај новац, што је плаћен више него што дукат и ланац вреди, затим новац, који се бушењем дуката и што се излиже губи па онда камату, која се плаћа на узајмљени новац и додајмо још томе и онај новац, који смо изгубили продавањем хране у зелен, кад смо спремали отплату зајма, па и камату на тај новац, а све то рачунајмо најмање, па ће нам изићи свота с којом бисмо могли плаћати све општинске чиновнике, попове и учитеље и још свима да плату повисимо, па и нама још да остане.

У неким нашим земљорадничким задругама почели су људи, место да вешају кћерима дукате и ланце на врат, да улажу новац у задругу за мираз. Уложна књига се упише на име девојке и напише се, да тај новац може само она са својим мужем после венчања подићи. И сад се зна и, у другим селима, колико која девојка има у задрузи мираза.

Ово је врло паметно. Човек може израније и по мало, да и не осети, прикупити лепу свотицу, која и каматом расте.

Кад се ово рашири, може врло много да помогне нашем одржању и напредовању. Може да се прикупи толика главница, да људима не треба испомоћи ни с које друге стране, па и да нико не продаје онда храну у бесцење.

опанке, да свет мисли, како њему није стало до бировине. Међутим је наредио, да чоја буде спремна, па ће он доћи и пресвући се како буде изабран. Но он није био ни у кандидацији и тако је други изабран, што је за Бачу био гром из ведре неба. Давид Шуњалов је после почео утуживати Бачине менице, дошло је до продаје, па је продато имање а и златан ланац. . . Сара Бранова је намигла и рече: Јесам ли казала да ће добош показати шта вреди ланац. . .

Смиља је плакала и плакала, па се примирила и једнога дана ускочила за Ацу гајдаша. Кад су је запитали, што је то учинила, одговорила је кратко:

— Кад сам све изгубила, хоћу мужа по вољи, па ћу с њиме лакше радити.

Бача је био као утучен, чисто се човек истопио, ни дај Боже онај човек, а и Макра је куњала. Једног дана јој Бача рече:

— Макрена. . .

— Чујем, Арсо.

— Ја ћу у Америку, морам се тамо огазити, овако не могу живети. . .

— Ради, Арсо, како те Бог учи, тешко нама. . .

Да се сетимо.

Каже се: историја је најбоља учитељица народа, али се с друге стране одма додаје, да је то учитељица, од које нико не учи. Но поред свега нужно је кад и кад осврнути се на прошлост, те оданде црпети науку за будућност. И ми ћемо да се осврнемо после годину дана на један случај, који је важан и који као колут у ланцу догађаја вреди помена.

Као што је познато, прошле године 20. августа (2. септембра) отишао је српски патријарх Лукијан Богдановић после ручка у шетњу у салцбуршкој купки Гастајну, где се бавио, и није се више вратио. Сутра дан су га почели тражити и кад после трагања од 5—6 дана нису нашли никаква трага, осим што се нашао шешир и неки делови одела, посумњало се да се утопио у набујалом и брзом потоку Ахе, који протиче крај купке Гастајна. Ова се сумња обистинила. Кад је тај поток опао, почело се наново трагати и чак 13. (26.) октобра нађу унакажен леш, који се задржао између два балвана од неког моста на 30 километара ниже од купке Гастајна у истом потоку Ахе.

Ни у нашој ни у страној црквеној повесници нема обележено таког случаја, да је поглавица цркве окончао свој живот на тако тајанствен начин, као што је случај са српским патријархом Лукијаном Богдановићем. Нико ни данас не зна за сигурно да каже, да ли је патријарх Богдановић био жртва каквог слепог случаја или је учинио самоубиство.

Ми не мислимо да пишемо успомену на патријарха Богдановића. Његово кратко деловање није толико оставило трага у историји народа нашег, да би се по новинарској дужности морали и после годину дана сећати на њега. Али смрт тог несретног патријарха поучна је за све нас.

Патријарх Богдановић је био благе нарави и попустљив, па је ипак запао у борбу, којој није био дорастао и која му по свој прилици није била по вољи. И између њега и народа отпочета је борба. Патријарх Богдановић морао је да испашта за погрешке својих претходника, као бивши француски краљ Лудвик XVI, што је невин страдао само зато, што су му претци били опаки владари.

што је још имао и спремио се за Америку. При поласку се измирио и са Смиљом, а растанак је био претежак. Макра још рече:

— Еј, еј, Арсо. Овај растанак као да нам је према глави. . .

Бача се кренуо у Америку са неком момчадијом из М. и ишло се пешке до прве станице. Бача је хтело срце да искочи, па га је све вређало, а момчадија на то није гледала. Један рече:

— Ала Бача корача. . . Хајд' Бачо хајд', тера те глад — у Америку. . .

— Е. спашће то претешко саяо, само док га окупе они обријани, рече други.

— Еј, еј Бачо, Бачо, пита старост где је била младост, рече трећи.

Бача је све то гутао и мислио: Хајд, хајд, ви лопови, док се вратим као газда, још ћу вам судити као бирив и тада ћете платити овај мој јед.

Стигли су у Америку и потражили рада, па су добили, да по скупе новце загађују реку, која се одронила. Бача је ишао на најопаснија места, да највише заслужи. Уједанпут је пукла земља и прогутала неколико радника, па и Бачу. Један рече: Еј Бачо и земљи си тежак, а какав си био селу. . . Земљаци су писали у поштомском писму, да је српски патријарх М. К.

Наши се сабори састајали, али никад нису могли да дограде и уреде нашу народно-црквену аутономију стога, што наша виша јерархија није никад хтела да пусти власт из своје руке. Али то није био њен највећи грех. Она никад није хтела да подели власт са својим народом, али из своје сопствене побуде није радила ништа. Непрестано је терала стари шлендријанлук у цркви, школи и управи народно-црквених добара. Народ је с огорчењем гледао на немар наших архијереја, а ови су опет зазирали од народа, који је хтео њихову власт да сузи и који је у њиховим очима изгледао као »рушитељ цркве«. Без међусобног поверења нема пак заједничког рада, те је сукоб био увек неизбежан.

Патријарх Богдановић није био човек великог духа и снажне иницијативе, био је ћутљив, добар и био би погодан, да му није борба с народом од његове околине натурена. Овако је и он, као и многи други његови претходници, а нарочито као патријарх Самуило Маширевић, пао као жртва свог времена.

Но ми не мислимо да пишемо историју прошлих дана, још мање да се бацамо каменом на мртве. Али смрт Богдановићева поучна је за све нас и за вишу јерархију и за народ. Народна огорчење се мало стишало, стога се с правом може очекивати, да и виша јерархија у будуће жице не затеже. Старе погрешке још се могу исправити.

Трагична смрт патријарха Богдановића има свог значаја. То је гроб, који говори и то врло гласно! —к.

Вести из места и из народа.

Посета бачког поджупана у Сентомашу. У прошлу среду, 13. (26.) о. м. пропутовао је кроз Сентомаш аутомобилом г. Фрањо Шкултети, поджупан наше жупаније и пријатељ Срба. Пред општинском кућом дочекао је високог путника наш општински бележник, г. Исидор Иванић, који је с њиме у друштву походио честите породице г. г. Стеве Дунђерског и Пају Добановачког, поручника, који је у рату рањен и дошао кући да се лечи. Пред општинском кућом искупио се народ, који је високог госта одушевљено поздравио.

Заштита Срба Сентомашана. Услед алармантних вести и којекаквих скроз измишљених денунцијација против Срба у ст.-бечејском срезу, узео је у заштиту Србе Сентомашане наш опште поштовани срески начеоник, г. Д-р Ђуда Балатон, и звукао се својим упливом и влашћу за слободу и слободно кретање свих оних честитих и лојалних грађана, који верно врше своје поданичке дужности. Г. Д-р Балатон настојава, како би се у овим озбиљним временима одржала она лепа братска слога, која је у његовом срезу увек владала међу грађанима разног језика. Нека г. Д-р Балатон прими у име Срба Сентомашана топлу захвалност на његовом племенитом настојању, труду и заузимању.

Лазар Дунђерски, изабрани председник Филијале Црвеног Крста у Сентомашу, позивајући се на своју старост и велику обвезност, захвалио се на овој почести.

Филијала Црвеног Крста у Сентомашу одржала је на Велику Госпојину о. г. своју седницу под председништвом г-ђе Зорке Дунђерске. На тој седници изабран је једногласно за председника г. Исидор Иванић, наш општински бележник.

Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња усвојила је Велику Госпојину за своју друштвену славу, али је ове године није по уобичајеном реду прославила из разлога, што је у нашој домовини критично време, већ је на тај дан у цркви на св. литургији учињен помен умрлим члановима.

Срби Сентомашани у Ст. Бечеју. Прошле суботе, 9. (22.) о. м. отишли су у Стари Бечеј на 50 кола Срби земљоделци, занатлије и трговци код г. Д-ра Ђуде Балатона, среског начелника, да га замоле, да на меродавном месту изјави њихову лојалност према владару своје и оцабини својој. У великој дворници ондашње општинске куће поздравио је г. Д-ра Балатона у име сентомашких Срба преч. г. Гојко Каћански парох. У свом језгровитом говору и бираним речима изјавио је, да су Срби Сентомашани били свагда готови, да принесу на олтар оцабине најдрагоценије што имају, да пролију крв своју за владара и домовину своју, те и овом приликом готови да посведоче своју традициону верност према прејасном престолу, верност, какву су посведочавали вековима оци и дедови њихови. Напослетку моли г. среског начелника, да изволи меродавне факторе известити и непоколебивој верности Срба Сентомашана, а грађанство пак да узме у заштиту од разних клевета и сумњицења. Госп. Д-р Балатон је с радошћу узео на знање изјаву верности Сентомашана, јер види, да потиче из чисте душе; вели, да је био потпуно уверен о непоколебивој оданости Сентомашана према краљу и оцабини у мирно доба, па му је у толико милије ова истинита изјава у данашњем критичном времену, кад једним телом и једном душом треба сви заједнички да принашамо жртве у одбрану наше мајке оцабине. За тим обриче, да ће њихову изјаву верности, лојалности и домољубља радо ставити до знања претпостављеним властима, и да ће свагда са законом у руци одржавати мир. Свој говор завршио је с речима: Бог, краљ, оцабина нека увек лебди пред очима верних и оданих поданика, тада плодови благослова неће изостати. Језгровити одговор среског начелника пропраћен је уз бурне усклике »џејен« и »живио«, те ће остати код Срба у вечитој успомени.

Први рањеник у Сентомашу. Чим је букнуо рат између наше државе и Србије, први који је зграбио своје оружје и похитао, да своје услуге стави на олтар наше миле домовине био је г. Паја Добановачки, цар. и краљ. поручик у 86. пуковнији. Па ваљда је и сама божја промисао тако хтела, да нам се он, погођен непријатељским шрапнелом, врати као први рањеник у Сентомаш. О достојним заслугама нашег рањеника, које је он стекао на бојноме пољу, још је за сада рано говорити. Facta loquuntur толико ипак смео рећи, у нади, да ће од оног лавор-венца — којим ће бити увенчане главе свих оних јунака који су на краљев позив отишли у бој и тамо свој живот и своју последњу кап крви жртвовали за своју милу домовину — један листак припасти и нашем јунаку, г. Паји Добановачком. Кад је наш први рањеник стигао, то су сви његови пријатељи и познаници похитали да га походе и да му учине своје подворење. Па чак и наш прост свет је похитао постели г. Добановачког у нади, да ће о својим синовима, који су такођер на бојноме пољу, моћи што-шта сазнати. Но госп. Добановачки је свакоме одлучно дао оваки одговор: »Ја сам, господо, војник и као такав дужност ми строго

налаже, да о војничким стварима никоме ништа не смем говорити». Па и ми од своје стране поздрављамо повратак г. Добановачког с бојног поља, са жељом, да га што пре крепка и здрава видимо!

Нова виша девојачка школа у Сентомашу. Дружина више девојачке школе у Вел. Кањижи оснива 1. септ. по нов. кал. вишу девојачку школу у Сентомашу. Уписивање отпочиње 1. септ. у дворници општинске куће, које ће вршити г-ђа Марија Јегер, управитељка. Препоручујемо топло нашим родитељима, који имају децу за ову школу, да се код г-ђе управитељке јаве за уписивање.

»Грађанска стража«. У Сентомашу се основала »грађанска стража« за чување личне сигурности и имања овд. грађана. Чланови страже су одабрани грађани, који су положили заклетву у руке среског начелника г. Д-ра Ђуле Балатона. Уверени смо, да ће ова нова, корисна и врло потребна установа своју озбиљну и важну задаћу вршити праведно и на опште задовољство свега грађанста, јер вође пружају потпуну гаранцију за рад установе.

Управа гимназије у Врбасу јавља, да ће се школска година отпочети у редовно своје време, т. ј. од 1. септ. о. г. по нов. кал. Поправни испити држаће се од 29. до 31. авг. Приватни испити 3. септ. Уписивање ученика траје 1., 2., 3. и 4. септ. Предавање почиње 5. септембра

Посланица епископа бачког. Њег. Високопреосвештенство г. Митрофан Шевић, епископ бачки, издао је две посланице У једној посланици позива своје подручно свештенство на поданичку дужност, верност и приврженост према краљевском престолу. Епископ моли свештенство, да оно утврђује своје верне да буду одани према милостивом владару и владалачком дому Његову. Да не забораве на љубав, коју су од Њег. Вел. за цело време дуге владавине Његове примали и на домаћину своју, за коју су везани колевком деце своје и гробовима предака својих. Нека се сете свега тога, па како до сада тако и у овим тешким данима покажу се верним поданицима љубљенога владара свога и достојним синовима отаџбине своје. У другој посланици позива епископ своје свештенство и верне, да вредно купе и прилажу добровољне прилоге за угарски Црвени Крст и да најсавесније врше своју поданичку дужност за спас своје отаџбине.

Лојалност ст.-бечејских Срба. Свештеници, учитељи и сва остала српска интелигенција у Ст. Бечеју, били су на дан рођења Њег. Вел. краља код Д-ра Ђуле Балатона, среског начелника, да му изјаве своју лојалност. Депутацију је предводио г. Д-р Иван Влаховић, адвокат, који је топло поздравио г. среског начелника и у своме одушевљеном говору рекао, да је једина жеља ондашњих Срба, да наша војска, која је отишла у рат, извојује на бојном пољу славне победе против непријатеља наше домовине. Ту своју жељу поткрепљује тим, што су у рат отишли и српски синови, да своју крв пролију за свога краља и своју домовину. Д-р Балатон узео је ову искрену изјаву на повољно знање и одговорио, да нико не може посумњати у верност Срба према краљу и отаџбини. Напоследку је Д-р Јанос Триполски, ондашњи велики поседник, управио неколико језгровитих и утешних речи на све присутне, који се уз бурне овације разишли својим кућама.

Вести са стране.

Умесна наредба. Званични лист саопштава министрову наредбу упућену финансијским дирекцијама, да се оне крчме имају затворити, у којима се папирни новац не прима, а због преваре да се казне они поседници гостионица, која банке примају испод њихове означене вредности.

Мораторијум у Енглеској. Не памти се, да је у Енглеској било кад мораторијума. Због ратова сваки је трговачки саобраћај престао. Бродови не долазе и не носе робу. Због тешкоћа у плаћању наредила је енглеска влада мораторијум на месец дана. Ова одгода плаћања односи се на саобраћај унутрашњи и спољашњи. Трговачки промет Енглеске са страним државама чини годишње двадесет и осам хиљада осам стотина милиона круна. Ова велика размена добара сад је престала, јер ратови онемогућавају сваки саобраћај између земаља.

Трговачки намештеници у невољи. Многе приватне фирме и подuzeћа отпустише своје намештенике, или их бар јако проредише. Сад је због тога међу намештеницима наступило велико незадовољство. Ствар је дакле дошла до министарства трговине. Министар трговине Харкањи намерава, да саслуша и шефове радњи и преставнике друштва трговачких намештеника, како би дошло до споразума између једних и других. Јер ће ово тешко питање само онда бити повољно решено, ако се буду задовољили и једни и други.

Скупоћа у Бечу. Животне намирнице су поскупиле, па су бечки варошки сенат и полиција предузели кораке да то спрече. Али то није помогло. Зељу је цена јако скочила, јер нема коња за превоз. Пољски и повртарски производи поскупише знатно. Због недостатка коња имају прилично штете пивари, јер не могу да врше пренос. Доњааустријски земаљски привредни одбор узео је на себе бригу, да снабдева Беч потребним животним намирницама. И градски начелник је наредио да велике трговине и стоваришта набаве што је најнужније. У Бечу нема ни довољно меса, јер из Угарске и Италије је веома отежан превоз, а и много меса отишло је у војску. Потребно је још млека и леда, али је варошки сенат изјавио да ће се то моћи набавити.

Брашно и лебац поскупило. Млинари будимпештански упућени су, да купују скупље пшеницу, па је тако и брашно поскупило. Ово је пак изазвало да и лебац буде скупљи. Сад се Пештанци жале због тога на своју варошку управу.

Продаја свињског меса и скупоћа масти. Разумљиво је, што је дошло до промене привредних прилика, у вези са животним намирницама у нашој земљи. Те прилике нису свакидашње природе. Изазвали су их општи догађаји — рат. Тако је разумљиво и оно друго, да позвани кругови од своје стране чине све могуће да олакшају ове привредне прилике, нарочито у вези са животним намирницама, и да се грађанство привикне на њих. Јер је сад тако време. Нарочито је у Будимпешти настала велика брига, како ће се уредити прилике животних намирница. Сад је на реду свињско месо и маст. Свињско месо грађанство не троши, а маст поскупљује. Занимљиво је, што је управа главног варошког трга будимпештанског учинила кораке, да се путем представника друштва, која се баве про-

изводном и трговином меса, установи узроке скупоће меса као и узроке поскупљивању масти. На састанку је утврђено, уз изјаве представника јавних кланица и тржишта, да главни узрок поскупљивању лежи у великој тражњи живе стоке, као и у великим набавкама творница конзерви. Узрок што је свињско месо не узима на велико, па ни онда свињско месо не налази на купце у великим количинама, кад је цена за килу меса једна круна. Кад би грађанство више узимало свињског меса, онда би и маст била јевтинија. После овог закључка избило је питање, зашто продавци животних намирница не држе у својим продавницама и свињског меса, кад би тиме грађанству послуживале добрим месом, а с друге стране утицали би да се утврди цена свињској масти? На крају дала би се у многим слобода говеђем месу, које је потребно у војничке сврхе. Овим пештанским пијачним приликама објашњава се пијачно стање меса и у другим средиштима наше државе. Па ће се зато, по пештанском примеру, наћи начин озбиљном сређењу ових привредних прилика, које су, разуме се, опште, али свакако привремене.

Исељавање. Објављен је званичан исказ о исељавању из Угарске у 1913. год. По гласу тог извештаја иселило се у Америку 118.470 особа, од којих је 78.020 особа имало дозволу за исељење. Недозвољено се иселило 40.450 особа. Преко северних пристаништа иселило се 93.460 особа, од којих 37.831 без пасоша. За одбегнутим момцима одлазе и девојке. У 1913. години иселило се са пасошем три пут толико девојака колико мушких глава.

Разне кратке вести.

Будимпешта је отворила јавну кухињу, из које се може добити читав ручак за двадесет потура. Јела су сваког дана свежа и кухиња ће радити док траје рат.

И берберин нашег владара морао је у војску. Листови спомињу, да је хтео да се извуче, али није успео.

Вароши Бекешчаба и Ђула решиле су, да од становништва убирају прирез од 10 процената, као помоћ породицама, чији су старатељи отишли у војску.

Румунски листови јављају, да је румунски краљ Карољ опасно оболео и лежи у кревету.

Румунска влада у Букурешту послала је 100.000 франака своје посланику у Паризу, да овим новцем пошаље све Румуне, који су сироти и немају новаца да се врате у своју домовину. Због општих догађаја, школска предавања у нас неће почети у уобичајено време.

У Немачкој је ратс тако великим одушевљењем примљен, да се за добровољце пријавило преко два милиона.

Највећа банка у Риму обуставила је плаћања, јер је њен управитељ преко пола милијона лира проневерио и побегао.

У Љубљани је ондашњи председник »Матице Словенске« Д-р Иметић ухапшен.

Кад је немачкој царици јављено, да је немачка војска заузела варош Намур, рекла је плачући: »Хвала Богу! Ми можемо бити задовољни. И ја имам три сина у рату«.

Списак прилагача.

Као наставак исказу о прикупљеним прилозима доносимо овде колико је до данас у Сентомашу прикупљено на угарски Црвени Крст и сиромашким војничким породицама у месту и држави.

Г-њи Јулкици Добановачкој и г-њи Зори Дракулићевој предали су своје прилоге а) На Црвени Крст: по 300 круна: Милева уд. Дунђерска; по 100 круна: Др. Тодор Николић, Прва Сентомашка Штедионица д. д. по 60 круна: Др. Момир Павловић; по 50 круна: Стеван В. Каћански; по 30 круна: Јулкица Добановачка; по 20 круна: Милан Роцанов, Лајош Бараковић, Теца Манојловић, Драгољуб Стајић, Милева уд. Белић; по 10 круна: Мерима уд. Дињашка, Н. Н. (нечитко), Д. Димитријевић, Љубица уд. Манојловић, Паја Кишдобрански, Даринка Продановић, Урош Мудрински, Сава Мудрински, Савета уд. Дињашка; по 6 круна: Grundné; по 5 круна: Пера Белић, Зорка Радуловић, Милан Бошњакчић, Аврам Манојловић, Леса Мудрински, Жарко Мрђанов; по 4 круне: Пера Дињашки, Марија Н. Николић, Јоца Миросављевић, Драгиња уд. Продановић, Милан К. Манојловић; по 3 круне: Тока Мудрински; по 2 круне: Мирко Попов, Ленка Бицица, Милан Гавански, Јаша Гложански, Нова М. Дињашки, Миливој Шандоров, Adám János, Pentz János, Gaál János, Frudik Sándor, Танасија Вардић, Аврам Крњетин, Марина Дињашка; по 1 круну: Савета Кечицка, Евица Вардић, Magyar Márton, Velez Gábor, Gortva István, Mayer Fülöp; по 60 пот: Милева Капларска, Lakatos István, Vörös Lajos, Taschner Borbala; по 50 пот: Gerstheimer Péter; по 40 пот: Љубица Дебељачка, Перса Максимовић, Katarina Senhard, Bazsalik György, Динка Шандорова; по 20 пот: Даринка Шандорова, Halapi Mária, Csizmár Gyula, Fehér Sándor; по 10 пот: Pál István, Csépi Kata, по 4 пот: Н. Н. б) на сиромашке војничке породице у месту по 150 круна: Прва Сентомашка Штедионица д. д. по 25 круна: Милева Дунђерска; по 20 круна: Др. Тодор Николић, Др. Момир Павловић, Шандор Миковић; по 10 круна: Милева уд. Белић, Исидор Белић, Talányi Katalin; по 6 круна: Милан К. Манојловић; по 3 круне: Тока Мудрински, Velez Gábor, по 2 66 круне: Јулкица Добановачка; по 2 круне: Pentz János, Sütő János, Tarnóczyki András, Özv. Simonikné, Нова М. Дињашки; по 1 круну: Љубица Дебељачка, Ангелина Вардић, Марија Ђорђевић, Mayer Fülöp; по 50 пот: Gerstheimer Péter; по 40 пот: Halapi Mária, Gál Erzsébet; по 10 пот: Özv. Káronis Menhárné. Свега су скупиле **1.222 круне**.

Г-њи Лепосави Илићевој предали су а) на »Црвени Крст«: по 10 круна: Јоца Романов; по 5 круна: Милош Ергелашев, Пера Чокић, Мата Кулачин, Сава Шаршански, Сава Чокић, Гојко Каћански; по 4 круне: Евица Чокић, Никола Жикић; по 3 круне: Стева Муњин, Марина Чокић, Војин Чобанов; по 2 круне: Ниња Чокић, Цвета Ергелашев, Мирко Гавански; по 1 круну: Милева Павлов, Јула Николић, Цвета Стричевић, Пера Стричевић, Пера Хаднађев, Персида Пушкин. б) на »сиромашке војничке породице у месту«: по 10 круна: Јоца Романов, Пера Чокић; по 5 круна: Милош Ергелашев, Сава Чокић; по 3 круне: Стева Муњин, Ниња Чокић; по 2 круне: Марина Чокић, Novak Antal, Jakob Gusztáv A; по 1 20 круну: Евица Ракић; по 1 круну: Даница Радак, Панча Крњетин, Леса Чокић, Стева Дедакин, Ана Папулин, Марија Зурковић, Ђуђа Адонић, Стева Писарић, Неца Романов, Данчика Манојлов дрводеља Јоца Гавански, Јелена Гаванска, Мита Станимиров, Бура Николић, Цвета Ергелашев, Цвета Стричевић, Пера Стричевић, Пера Хаднађев, Лаза Гавански, Мирко Гавански, Марина Курјачка, Данчика Манојлов, Данчика Милић, Шанка Роцанов, Катица Ненадовић, Тоша М. Гавански, Лаза Тр. Каћански; по 60 пот: Мата Зурковић, Драгиња Чобанова, Манојло Ђукић, Тоша Станишић, Алка Пивничка, Ката Алексијевић, Кузман, Шијачић Лаза Станишић; по 50 пот: Ва-

Péter; по 40 пот: Тима Гајинов, Бура Божин, Милица Белбабин, Стеван Наумов, Сређа Миросављевић; по 20 пот: Тока Шијачић; У 30. броју »Сентомашанина« исказано је 201. — круну, сада 147 20 круна, свега је скупиле **348 20 круна**.

Г-њи Иванки Манојловићевој предали су: за »сиромашке војничке породице у држави« по 10 круна: Аца Лесковац; по 5 круна: Перса Белић, Barakovits Lajos; по 2 круне: Дејан Гавански, Милева уд. Белић, Berger Márk; по 1 круну: Др. Иван Загорица, Јевта Радак, Р. Павловић, Стева Каћански, Тоша Хаџић, Трива Дунђерски, Mák Aladar; по 50 пот: Annabring; по 20 пот: Јоца Шијачић. Свега је скупиле **33 70 круне**.

Г. Г. Леси Капларском, Мати Сивачком и Тоши Јојином предали су: за »сиромашне војничке породице у месту, по 5 круна: Милан Јојин, Ваца Гложански, Гавра Сивачки, Мата Сивачки; по 4 круне: Шандор Ј. Миковић, Сава Пивнички, Мила уд. Миковић; по 3 круне: Паја Сивачки, Ваца Муњин; по 2 круне: Глиша Белић, Мара Дебељачка, Ваца Нићин, Коста Живановић, Сима Шијачић, Нанчика Шијачић, Стева Шијачић, Евица Пивничка, Мита Симин, Rosenberg Bergard, Данчика Дебељачки, Јоца Дебељачки, Пера Чокић, Софија Дебељачка, Шандор Пивнички, Стана Јакшић, Нова Пивнички, Шандор Пивнички, Пера Миковић. Ђ, Данчика Миковић Ђ, Стана Срђанова, Стева Белић Аџин, Милош Пивнички, Катица Бабин, Пера Ађански, Влада Милинов, Паја Лекић, Јоца Шаршански, Мита Бугарски, Леса Капларски, Милан Пивнички, Јоца Проданов, Сима Миковић, Марко Сивачки, Јеца Пивнички, Антон Милинов, Миша Павлићев, Максим Дебељачки, Данчика Шијачић Леђ, Иса Јојин, Паја Проданов, Леса Муњин, Ђира Сивачки, Лаза Шијачић; по 1 60 круну: Иса Пивнички; по 1 20 круну: Јован Туторов; по 1 круну: Илија Огњановић, Милан Дебељачки, Драгутин Мудрински, Ursó Istvánné, Рада Гложански, Јаша Радишић, Милан Николић, Гавра Симин, Прока Симин, Лаза Милинов, Мита Дињашки, Ниња Чокић, Тоша Дебељачки Глиша Кирјачки, Јоца Пивнички, Тока Огњановић, Дамјан Дунђерски, Бура Јакшић, Јелка Пивничка, Сава Ракић, Љубица Радосављевић, Гавра Видаков, Рада П. Шарчев, Сава Ференчев, Милан Муњин, Душан Петровић, Мица Симица, Стева П. Белић, Живко Скоробрин, Даринка Бабин, Стева Бабин, Сава Милић, Ваца Вргов, Шандор Шарчев, Мита Вргов, Јанко Шегуљев, Паја Ђосин, Сима Туторов, Нова Бабин, Драга Благојевић, Мита Туторов, Данчика Бугарски, Јоца Мирков, Која Белић, Нова Николичин, Аврам Шарић, Паја Миковић, Пера Гложански, Никола Видић, Младен Белић, Сава Чобанов, Шаца Стричевић, Лаза Шарчев, Данчика Пивнички, Стева Туторов, Арон Павић, Милан Лекић, Лаза Јојин, Пера Дебељачки, Јаша Гложански, Никола Шијачић, Стева Симин, Данчика Сивачки, Пера Субаков, Пера Танасијевић; по 80 пот: Јоца Белић; по 60 пот: Сава Бугарски, Драгутин Субаков; по 40 пот: Аврам Ковачев, Урош Туторов, Тоша Лекић, Стева Шијачић; по 30 пот: Пера Ђосин. За »сиромашке војничке породице у држави« по 2 круне: Бура Пивнички, Singer Teréz. У 30. броју »Сентомашанина« исказано је 123 80 круне, сада 201 70 круна, свега су скупиле **325 50 круна**.

Данас изнети искази показују своту од К 1.604 60, пређашњи К 1.105 80, свега је исказано К 2.710 40.—

Исправак. У 30. броју »Сентомашанина« уведно је, да су г. г. Леса Капларски, Мата Сивачки, Тоша Јојин, г-ђа Софија Шосбергер и г. Вељко Загорица исказане своте скупиле за »Црвени Крст«, а треба да стоји, да су скупиле за »сиромашке војничке породице у држави«. У истом исказу код прилога г-ђица Ленке и Марије Јовановић, само је прилог 1. Срп. Задруге за међусобно помагање и штедњу од 20 круна за Црвени Крст, а 102 круне су такођер за »сиромашке војничке породице у држави«.

ЛИСТАК.

Из живота једне жене.

(Наставак.)

III.

Догађа се по некад, да се судба врло несташно титра са човеком. Био сам подрог године управитељ луднице, кад се једне ноћи појави пожар баш у оном павиљону, у којем је моја интересна болесница становала. На срећу пође нам за руком, да га убрзо погасимо. Може бити да је страх утецао на живце болеснице доста тога, да кад сам у јутро после тог догађаја моју болесницу посетио, да је на моје велико чудо она први пут проговорила за ових шест и по година, од како се у лудници налазила.

— Господине докторе, желела би да видим мога мужа и моју дечицу — рече ми она. У првих ме обузе нека сујета научењака, што ми је — ма и случајно само — пошло за руком, да могу неки успех показати и тамо, где су друге моје колеге населе. Али сам у исти мах почео размишљати и о последицама тог догађаја; нађох се дакле у чудној неприлици. Почнем дакле најстрожије посматрати болесницу, да се уверим, није ли то само тренутно опорављење, после којег ће и опет морати наступити старо болесно стање. Најпосле сам се потпуно уверио, да се мој претходник грдно преварио, као што се и другом обичном човеку може тако што десити. Ова је жена осрамотила дијагнозу најчувенијег лекара умоболних, јер је потпуно оздравила.

Она је сад нестрпељиво захтевала, да је отпустим из завода, и да је одведем њеној породици, а после две недеље дана увидео сам и сам, да би се о своју званичну и човечанску дужност огрешо, ако би је још дуже држао у заводу. Помишљао сам и на то, да јој све испричам, што сам од њеног мужа чуо и дознао, али нисам се доста снажним осећао за такво изјаснење. Оставим је дакле њеној судбини и отпратим је само до железничке станице, која сат и по беше удаљена од престонице.

У јутро се кренула кући, а у вече беше поново у заводу.

Беше до крајности уморна и изнемогла. Једва је одмилила до своје собе, а кад је ушла, дуго је ћутећи и замишљено гледала пред себе. Страшио сам се од тог страховитог њеног погледа.

— Шта се то збило с вама, госпођо? — запитам је пуним саучешћем.

— Докторе! Докторе! За што сте то чинили самном? — узвикну гласом који срце пара. За што ми не рекосте праву истину?

— Али госп . . .

— Знам, сада већ све знам. Ви нисте имали доста смелости. Не хтедохте ми рећи, да сам ја већ мртава, и да немам права да изнова ускрснем. Еј, да сам ја то знала, да сам то само и помислити смела . . .

— Па шта се догодило? Говорите, приповедите ми, ја вас преклињем,

— Та, догодило се само то . . . у стану мога мужа дочекала ме је једна женска. Тако пријатно, тако искрено, право домаћински ме је дочекала, да сам одма била начисто с тим, да та женска има право, да у тој кући игра улогу домаћице. Али нисам ни помишљала, да она може и законита права на то имати. У први мах се пробудила у мени љубомора, и хтедох безобзирна да будем против оне, која узурпира моје место и мој одношај, али сам на брзо дошла на ту мисао, да је мој драги муж Ђорђе то из крајње нужде морао чинити. Прикажем се дакле као нека даља рођака, која, путујући даље, није могла пропустити ову прилику, а да свог рођака не посети.

— Ђорђе ће се врло радовати кад дође из званија, рече госпа и уведе ме у лепо намештену собу.

(Свршило се.)